

IRENE NORDLI
YOU CAN'T HOLD BACK SPRING

Lærerveiledning

**NASJONALMUSEET
FOR KUNST, ARKITEKTUR
OG DESIGN**

—

Lærerveiledning til utstillingen

Litt om porselenets historie

Porselen lages ved å blande kvarts, feltspat og finkornet leire som brennes ved høy temperatur. Ifølge gamle kinesiske skrifter har porselenet vært kjent i Kina i flere tusen år. Den første porselensfabrikken ble startet i Kina omkring år 1000 e.Kr. av keiser Ching Te. Kunsten å lage porselen ble videreutviklet i Kina gjennom flere hundre år og nådde sitt tekniske og kunstneriske høydepunkt på 1700-tallet.

I Europa ble kinesisk porselen kjent under navnet "ostindisk porselen". Det ble også kalt "det hvite gull". Porselen var svært kostbart og var et viktig statussymbol. Kineserne holdt kunnskapen om å produsere porselen hemmelig i flere hundre år. Det var tyskeren Johann Böttger som ble "oppfinneren" av det europeiske porselenet. Böttger var en eventyrer med geniale evner. Kurfyrst August II av Sachsen engasjerte ham for å utføre alkymistiske eksperimenter. Disse eksperimentene var ikke særlig vellykket, men de kan ha satt Böttger på sporet av grunnelementene i porselenet. Resultatene av disse var negative, men noen av Böttgers eksperimenter ledet til "oppfinnelsen" av såkalt "brunt porselen" i 1709. I 1710 opprettet kurfyrsten den første europeiske porselensfabrikken i Meißen og utnevnte Böttger til direktør. I 1713 klarte denne fabrikken å fremstille det hvite, gjennomsiktige porselenet. Tretti medarbeidere ble holdt innesperret på slottet for å eksperimentere videre med resepter, brenning, fargestoff og glasur. Kurfyrsten ville for enhver pris ikke at hemmeligheten skulle lekke ut. Böttger fikk aldri oppleve å se produktet sitt oppnå europeisk berømmelse – han døde i 1719. Livsverket hans ble videreført av maleren Johann Gregorius Höroldt, som utviklet utallige porselensfarger. Billedhoggeren Johann Joachim Kaendler modellerte de første figurene i porselen. Mange av hans rokokkofigurer har holdt seg uforandret helt opp til våre dager, og er fortsatt en bestselger hos Meißen.

Mer om porselenets historie:

<http://home.hib.no/mediesenter/haandverk/selvgjort/porselen.htm>

Lærerveiledningen brukes sammen med folder – med flere opplysninger om kunstner og verk

Begge deler kan også lastes ned fra www.nasjonalmuseet.no > vandreutstillinger > galleri > You Can't Hold Back Spring

Kjære lærer!

Nasjonalmuseet og våre samarbeidspartnere ved gallerier rundt i landet ønsker deg og dine elever velkommen til utstillingen "You Can't Hold Back Spring" med Irene Nordlis porselensarbeider. Sammen med denne veiledningen følger en liten folder og en plakat til å henge opp på skolen.

Mål for Nasjonalmuseet

"... å heve kunnskapen om og engasjementet for billedkunst, arkitektur, kunsthåndverk og design, utvikle den kritiske sansen, stimulere til ny erkjennning, skape historisk bevissthet og toleranse for mangfold."

Mål med utstillingen

Elevene skal bli engasjert av og få innblikk i Irene Nordlis porselenskunst og gjennom dette lære om porselenets historie. Videre kan hennes kunst knyttes opp mot aktuelle samfunnsrelaterte spørsmål som miljø- og klimaproblematikk

Målgruppe

Grunnskoleelever og elever i videregående skole

Om utstillingen

"Jeg er opptatt av masseproduksjon og konsum av kulturelle uttrykk. Jeg resirkulerer helter fra populærkulturen og barndommens leker, ritualer og eventyr. I denne prosessen bruker jeg figurer og bilder, som vi alle konsumerer, som råmateriale for videre bearbeidelse mot egne uttrykk."

IRENE NORDLI

I mer enn ti år har Irene Nordli arbeidet og laget skulpturer i **porselen**. Skulpturene er som tredimensjonale collager. I arbeidet med nye sammensetninger, leter hun etter ny mening. Porselen som materiale har sin historiske referanse til finkultur, dette gir en spennende kontrast til den forgjengelige verden av leketøy, plastfigurer og lett underholdning som hun kobler det opp mot.

Når Nordli skaper noe i porselen, refererer hun gjerne til andre figurer laget i samme materiale og tar materialets historie med seg inn i disse arbeidene. Porselen assosieres ikke lenger med høy status. Med dette utgangspunktet ønsker hun å lage skulpturer som overrasker. Nordli ønsker å revitalisere porselen som figurtradisjon. Hun liker for eksempel å ta den tradisjonelle porselensfiguren ut av en idealisert verden og over til slagmarken, og bruker virkemidler som deformering og nye sammensetninger for å oppnå dette. Materialet og det lille formatet gir verkene styrke.

Viktige ord og uttrykk som bør gjennomgås før utstillingsbesøket

Keramikk, leire, porselen, støpemasse, støping, modellering, glasur, tablå, nips, readymades, hybrid, remix, sampling, resirkulering, intensjon.

Lærer kan spørre/forklare elevene, eller elevene kan "google".

Slagmark i Porselen

Dette er en serie med tredimensjonale **tablåer**. I disse nye sammensetningene er figurene støpt og satt sammen slik at en ny komposisjon oppstår. Hun **støper** svaner, hester, superhelter og actionfigurer, som alle er sterke symboler og som vi lett kan forholde oss til. Hun ønsker å arbeide fram uttrykk som er burleske, som viser mørke sider ved tilværelsen gjennom det hvite porselenet. Gjennom overdrivelsen, det parodiske og klisjéfylte, grenser deres fremtoning mot det urovekkende. Det knusbare og skjøre materialet er med på å forsterke uttrykket i de forskjellige scenene som utspiller seg på tablåene.

Hengemenn

Med utgangspunkt i den klassiske porselensdukken, har Nordli laget en serie med porselenshoder som kombineres med en slags tekstil kropp eller puppe. Hodene er avstøpninger av to forskjellige hånddukker som hun har bearbeidet slik at alle har fått forskjellige uttrykk. Hengemennene henger fra taket. De er sårbare og har ingen mulighet til å beskytte seg. Slik sett er de uttrykk for passivitet. Uttrykkene i ansiktene står i kontrast til dette. De henger der som i en slags overgangsfase, eller som *syvende far i huset* i en slags slutfase.

Om porselenet i Norge

Det skulle gå nesten 170 år før norsk porselensindustri ble etablert i Norge. Det ble opprettet fajansefabrikker på Herrebø (1758) og i Egersund (1849). Denne porselensindustrien er knyttet til Johan Jeremiassen som ble født i 1843. Han var på et kuropphold i Karlsbad i begynnelsen av 1880-årene. Her ble han oppmerksom på porselensindustrien og la spesielt merke til bruken av kvarts og feltspat. Han visste at disse bergartene fantes i områdene rundt Porsgrunn. Den nødvendige kapital ble sikret, og Porsgrund Porselænsfabrik ble grunnlagt i 1885 av skipsreder Johan Jeremiassen. Tyskeren Carl Maria Bauer ledet oppbygningen av fabrikken. I 1887 ble den første brenningen utført. I produktene fra fabrikken kan man se hele vårt århundres stilhistorie. Mange kjente norske kunstnere har vært engasjert av porselensfabrikken gjennom tidene: Theodor Kittelsen, Gerhard Munthe, Nora Gulbrandsen, Odd Nerdrum, Jacob Weidemann og Irene Nordli m.fl.

Mer informasjon om Porsgrund Porselænsfabrik:

<http://www.porsgrunn.folkebibl.no/bok/bedrifter/pp-1937.html>

<http://home.hib.no/mediesenter/haandverk/selvgjort/porselen.htm>

Om Porselensbiennalen 2007:

<http://www.porselensbiennalen.no/utsmykking07.asp>

Lenker til fakta og annen litteratur

Irene Nordlis nettsted:
<http://www.magimix.net/>

Kunnskapsløftet 2006:
www.utdanningsdirektoratet.no

Irene Nordlis e-postadresse:
irene@magimix.net

På Nasjonalmuseets nettsted:

www.nasjonalmuseet.no
vandreutstillinger > galleri > Irene Nordli, finner du følgende:

- Faktaark
- Folder med stoff om utstilling, kunstner og verk (Også sendt skolene i papirformat).
- Lærerveiledning med mer stoff om kunstverkene (Også sendt skolene i papirformat). **Spør rektor eller kulturkontakten!**
- Irene Nordlis fortelling: "Til alle barn som ser utstillingen min"
- Plakat i A3-format

Kilder:

- "Læreplanverket for Kunnskapsløftet", Utdanningsdirektoratet 2006
- Rita Dunn og Shirley Griggs (red.): "Læringsstiler", Universitetsforlaget 2004
- Beate Børresen og Bo Malmhøster: "La barna filosofere", Høyskoleforlaget AS 2003
- Janne Lepperød og Trude Kallestad: "Kunst- og handverkstimen 1.-4. trinn" Læremiddelforlaget AS, Oslo 2006
- Eldbjørg Dahl og Randi O. Johansen: "Akantus. Kunst og håndverk for 8.-10. kl.", Det Norske Samlaget, Oslo 2006
- Jorun Veiteberg: "Kunsthandverk. Frå tause ting til talande objekt", Pax forlag, Oslo 2005

Andre kilder:

Samtaler med Irene Nordli
Utstillingskataloger

Søstre

I denne serien tar kunstneren utgangspunkt i en rokokkobyste der det sentimentale og uttrykksløse "har fått gjennomgå". Hun forsøker å få frem et mer dramatisk og desperat uttrykk. Dette understrekes ved å la det se ut som skulpturen synker gjennom platået. Søstre ligner hverandre, men har forskjellige dyredetaljer på hodene, som snuter og ører. En av søstre har vært gjennom en forvandling og har kommet seg opp av platået. Hun er plassert på en hylle over de andre og sitter på ryggen av et dyr.

Eggevegg

Disse støpeformene av egg fant Nordli på Porsgrund Porselænsfabrik. De er ikke lenger i produksjon. Hun har støpt og plassert enkle elementer fast på eggene, som en hånd eller fot, som om det er noe som kommer ut av egget. Hun har laget en hel serie av disse eggene. Forskjellige underglasurer er benyttet, eggene henges på vegg med tittel *Eggevegg*; et ordspill på endevegg.

Egget regnes som et symbol på livskraft og nytt liv. Egg som kunst, og skikken med å dekorere påskeegg, er en gammel europeisk tradisjon som er vanlig både i katolske og protestantiske land. Tradisjonen kommer egentlig fra Orienten og har blitt en egen kunstart i Øst- og Mellom-Europa. Fremdeles er det mange som gjør dette som en del av påskeritualet.

Verdens eldste dekorerte egg ble funnet i en grav fra år 300. I dag er tradisjonen med å dekorere egg særlig sterk i Mellom-Europa, hvor den har utviklet seg til en ren kunstart. Historiens mest berømte egg er laget av Peter Carl Fabergé. I 1884 laget han et egg til den russiske tsaren. Egget skulle være en gave til tsarens kone, Maria. Tsaren ble begejstret, og etter dette dekorerte Fabergé et slikt egg hvert år.

You Can't Hold Back Spring

Det siste året har Nordli jobbet mer med **modellering**. Hun blander ofte støpte deler med modellerte deler. Dette gir henne større frihet og flere uttrykksmuligheter. Verket *You Can't Hold Back Spring* består av syv skulpturer satt sammen i en ring. I dette kunstverket ønsker hun å utfordre materialet ved å lage skulptur i stor størrelse. Hver enkelt skulptur er ca. 70cm høy. Skulpturene er stiliserte hybrider, de er en blanding av menneske og dyr; jente og isbjørn. Med utgangspunkt i skulpturen *Isbjørndama* fra 2005, har hun modellert en ny skulptur hvor formen er tilpasset slik at den kan tåle å bli støpt og brent i porselen. Den store skulpturens uttrykk er ved første øyekast rolig, harmonisk og balansert. Ved nærmere ettersyn vil betrakteren oppdage "feil" ved anatomen og kanskje undre seg over sammensetningen av menneske og dyr. Dette prosjektet er laget på Porsgrund Porselænsfabrik. Isbjørnen er et velkjent motiv i deres produksjon og finnes i flere varianter i samlingen av figurer de har laget de siste hundre årene. Isbjørnen er et dyr som ofte assosieres med Norge og nordområdene. Den har på ulike måter vært med på å pryde norske hjem og bygge opp vår nasjonale identitet.

Noen av Nordlis verkstiltler er fra popsanger som hun resirkulerer og gir nytt innhold. Verksnavnet *You Can't Hold Back Spring* er blitt til etter inspirasjon fra Tom Waits' album "Orphans" – her er tittelen *You Can Never Hold Back Spring*. Tittelen er optimistisk og viser at det er naturen som bestemmer, våren kommer uansett. Men: klimaendringene og været som blir varmere er ikke noe å glede seg over. Isbjørnene er blitt selve symbolet på våre miljøendringer, som en av de mest truede dyrearter.

Porselenet er med på å understreke sensualiteten i skulpturene. Porselenet er blåhvitt og reflekterer og tar opp farger fra omgivelsene. I arbeidsprosessen er porselenet et svært levende materiale. Under brenning ved toppetemperatur, er det helt mykt som smør. Dette gir begrensninger i forhold til størrelse og komposisjon. Variasjoner oppstår selv om figurene er støpt fra samme form. Dette blir ekstra tydelig i *You Can't Hold Back Spring*, der klare individuelle forskjeller preger de forskjellige skulpturene.

Porselen er evigvarende (med mindre det knuses), i motsetning til plast som med tiden vil bli borte. Nordli lager altså **samplinger** over vår kultur som vil vare i lang tid fremover.

Kurator for utstilling og formidling:
kurator formidling Helga Gravermoen

Nettverksansvarlig og kontaktperson:
kurator formidling Helga Gravermoen
helga.gravermoen@nasjonalmuseet.no
Tlf.: 21 98 22 41

Prosjektleder: kurator samling og
utstilling Stina Høgvist
stina.hoegkvist@nasjonalmuseet.no
Tlf.: 21 98 21 26

Turnékoordinator: prosjekt- og
turnékoordinator logistikk
Camilla Frøland Sramek
camilla.sramek@nasjonalmuseet.no
Tlf.: 21 98 22 39

Foto: Dag Jenssen

Oppgaver

Læringsstiler/ -strategier	Før utstillingsbesøk	Under utstillingsbesøk	Etter utstillingsbesøk
Språklig-verbal STRATEGI: LES, SKRIV, FORTELL, LYTT	Idémyldring om Irene Nordli (IN) Bruk Internett for å finne: stoff om IN – CV, biografi, verk, titler osv. Se: www.irenemagimix.net . www.nasjonalmuseet.no > vandreutstillinger > galleri > Irene Nordli Stoff om porselenets historie og Porsgrund Porselænsfabrik (PP) Navn på flere kunstnere som bruker porselen som materiale. Høre på foredrag/fortelling fra lærer og andre om IN og porselenets historie.	Formidler kan: – lede idémyldring med elevene om IN: verk, materialbruk, titler osv. – fortelle om utstillingen. – bruke ”Skrinet med det rare i” (SR) som utgangspunkt for samtale.	Oppsummere utstillingsbesøket muntlig og skriftlig; lage veggavis, skrive avisinnlegg, kunstkritikk.
Logisk-matematisk TELL, TENK KRITISK, FORESTILL DEG	Tenk på og bli enige om betydningen av ord og uttrykk i veiledningen.	Formidler kan stille spørsmål rundt objekter i SR og gjennom dette friske opp ord og uttrykk.	Hva har du lært om teknikker og materialer? Skriv, tegn, fortell.
Visuell-romlig SE, TEGN, VISUALISER, FARG, LAG TANKEKART	Lag tankekart over hva lærer eller andre har fortalt om IN. Tegn en ”isbjørndame”, ”hengemann” eller ”slagmark”.	Hvordan var INs ”isbjørndame”, ”hengemann” eller ”slagmark” i forhold til dine figurer? Formidler kan vise dvd-en ”Moving Misfits” med INs arbeider, bl.a. <i>Boksende kenguruer</i> , <i>Stolleken</i> eller <i>Roterende ballerinaer</i> .	Tegn det du husker best fra utstillingen. Lag tankekart over det du nå kan om IN.
Kroppslig-kinestetisk BYGG, SPILL, RØR VED, BEVEG, DANS	Ta med hjemmefra: Readymades (objekter som likevel skal kastes) for å lage din egen ”slagmark”. Egg av ulike slag Porselensfigurer, gjerne fra PP. Sett figurene sammen. Lag gjerne en dramatisering dem imellom.	Lag en samtale mellom INs ”isbjørndamer”, eller ”hengemann”. Hva snakker de om?	Lag ”din egen slagmark” ved å sette/lime sammen readymades. Bytt gjerne figurdeler, mal gjerne alt i en og samme farge til slutt. Form en hybrid i leire, eller annet materiale. Hvilken krysning lagde du? Hvorfor lagde du den akkurat slik? Form ditt eget egg i leire. Er det noe i egget ditt som vil ut – som i Nordlis egg?
Musikalsk SYNG, ”RAP”, LYTT	Hør på noen av låtene som har inspirert IN; ABBA: ”Great hits”: <i>Fernando</i> , <i>Our Last Summer</i> , <i>Tiger</i> , <i>One of Us</i> . Og Tom Waits’: <i>You Can Never Hold Back Spring</i> . Hva handler sangene om? Bruk dvd: ”Himmel og hav”, med meteorolog Siri Kalvik. Her finner du informasjon, intervjuer, stand up og quiz om klimaspørsmål.	Formidler kan spille Tom Waits- eller ABBA-låter som har inspirert IN. Se kolonne til venstre. Cd-er finnes i SR.	Finn eller lag tittel til din egen hybrid. Kan en låttittel passe for deg? Lag en sang-/raptekst, eller lag annen musikk til din hybrid. Bruk gjerne engelsk.

Læringsstiler/ -strategier	Før utstillingsbesøk	Under utstillingsbesøk	Etter utstillingsbesøk
Interpersonlig (sosial) LÆR VIDERE TIL ANDRE. SAMAR- BEID	Gå sammen to og to: Finn ut mest mulig om Irene Nordli ved å "google" på Internett. Planlegg og lag hybrider sammen, eller andre typer verk inspirert av IN.	Gå sammen to og to: Studer overgangene på hybridene. Hvor er men- nesket, og hvor er dyret? Hva skjer på slagmarkene?	Lag hybrider sammen. Diskuter i gruppe, og lag en felles aviskritikk av utstillingen som dere sender til lokalavisen.
Intrapersonlig (selvinnstikt) FORBIND TEMAER I UTSTILLINGEN MED DITT EGET LIV. VELG UT FRA DETTE	Selvstudium: Let på Internett. Finn ut mest mulig om IN. Hvilke arbeider av henne liker du best? Hvor finnes disse i dag? Ta utskrift og vis til dine medelever.	Alle sitter stille og hører på musikken ... Ga dette deg noe å tenke på? Alle reflekterer for seg selv: hvorfor har hun innført begrepet "isbjørndamer", kombinert med tittelen <i>You Can't Hold Back Spring</i> ?	Skriv logg om hele besøket i utstillingen: Hva har du sett? Hva likte du? Hva likte du ikke? osv.
Naturalistisk BRUK NATUREN, TA INN KON- KRETER FRA NATUREN, REDSKAPER TIL Å UNDERSØKE NATUREN MED	For å tenke mer miljøvennlig: Se dvd-en "Himmel og hav" om klimaspørsmål, med bl.a. meteorolog Siri Kalvik. Her finner du informasjon, intervjuer, stand up og quiz. Se dvd-en "En ubehagelig sannhet" – Al Gores engasjerende og tankevek- kende bilde av fremtiden til vår planet og sivilisasjon. Vi kan alle endre levemåte og bidra til løsninger i forhold til dagens klimaproblemer. "Google" begrepene egg og symbol- bruk på Internett.	Studer "isbjørndamene". Hva er "galt"? IN er opptatt av miljøvern og issmelting på polene. Hvorfor har verket fått tittelen <i>You Can't Hold Back Spring</i> ? Formidler kan vise deler av dvd-en "Himmel og hav". Se kolonne til venstre.	Lag isskulpturer ute. Prøv gjerne å lage en "isbjørn- dame" eller en annen hybrid. Begrunn valget og sammensetningen.
Eksistensiell TENK; DISKUTER, FABULER, SNAKK	Snakk om titler generelt i utstillingen. Forestill deg <i>Slagmark i porselen</i> eller <i>Eggevegg</i> . Hvilke assosiasjoner får du?	Studer <i>Slagmark i porselen</i> i virkeligheten. Hvilke assosiasjoner får du?	Tenk på, diskuter, snakk om og skriv ned dine egne tanker om IN. Hvilke intensjoner har hun med kunstverkene?

Annet:

Skrinet med det rare i

Dette er et skrin som følger utstillingen og inneholder gjenstander man kan ta på; materialprøver av glasert og uglasert porselen, gipsavstøpninger av figurer, gipsformer, readymades, flytende porselen og en porselensfigur som Irene Nordli hadde da hun var liten. Dette kan danne utgangspunkt for samtaler og kreativt arbeid under og etter utstillingsbesøket.

Skrinet inneholder forøvrig:

- Cd-er med gruppa ABBA og Tom Waits (Inspirasjonskilder for Irene Nordli).
- Dvd-er:
Irene Nordlis "Moving Misfits"
Al Gores "En ubehagelig sannhet"
"Himmel og hav" med meteorolog Siri Kalvik.
- Bok: Ola Mathismoens "Klima, hva skjer"
- Bilder av kunstner under arbeid i atelieret.
- Skrinet inneholder i tillegg Irene Nordlis fortelling "Til alle barn som ser utstillingen min". Her forteller Irene litt om egen barndom og oppvekst og hva hun var – og er – opptatt av i dag.

Scrapbook

I utstillingen finner du også en scrapbook/perm med mer informasjon; sentrale tekster, omtaler, utklipp og nettutskrifter som kompletterer informasjonen om kunstneren og hennes arbeid.

NASJONALMUSEET
FOR KUNST, ARKITEKTUR
OG DESIGN
